

Příloha 1: Přehled nejpřínosnějších rozhovorů ke kapitole 5.4. Náboženství aneb vliv římskokatolické církve

Informátorka Emma, 41 let

Jak vnímáte církev a katolictví, jaká je současná podoba a jak to bylo v minulosti?

„Katolictví bylo velká věc přibližně v době, kdy jsem vyrůstala. Mělo velký vliv přibližně od 30., 40. let a rozhodně později. Irsko bylo silně katolická země a církev měla značný dopad na lidi, na zákony, na zemi, na to, jak se lidé mají chovat. Pomalu se to ale mění, bylo zjištěno hodně skandálů ohledně církve a lidé si teď myslí, že církev by už neměla mít rozhodující slovo v mnoha okruzích. Například ve školství. Chodila jsem na katolickou školu a museli jsme navštěvovat hodiny náboženství. Školy s dlouholetou tradicí byly v Irsku vždycky katolické a když jste chtěli, aby vaše dítě chodilo na dobrou školu, muselo být pokřtěno, takže byli lidé do katolictví poměrně silně tlačeni. Když jsem byla malá, tak to moc nikdo neřešil, protože všichni byli katolíci. Nicméně teď, když se Irsko stalo multikulturní zemí a je zde mnoho přistěhovalců, tak rodiče nechtěli, aby jejich děti byli pokřtěné, tak to začali řešit.“

„Myslím si, že náboženství by se nemělo plést do věci jako je školství, to by mělo být veřejné a neutrální a pro všechny. Náboženství a stát by měly být oddělené. Náboženství je osobní věc, a tak by to mělo být. Lidem by se nemělo říkat, že tohle náboženství je lepší. Já sama nejsem věřící, protože vidím, co všechno je spojené s církví. Dříve jsem se považovala za katoličku, ale když vidím, co si křesťané navzájem dělají ve jménu Boha, tak sama sebe považuji za ateistku. Ráda bych věřila, že je něco po smrti, ale když vidím, jaké strašné věci se na světě dějí, tak to v člověku vyvolá pochyby.“

„Irsko se teď už kompletně změnilo, dostali jsme se z toho panovačného vlivu katolické církve. Dá se to krásně ilustrovat na příkladu návštěvy papeže v 70. letech, kdy přes jeden milion lidí přišlo, aby ho vidělo, což je ohromné množství na národ, který má populaci kolem 4 milionů lidí. Když přijel minulý rok, tak jsem viděla nějaká čísla a přišlo se na něj podívat kolem 70 000 lidí. Tento propad také ukazuje, že Irsko nechává křesťanství za sebou a vidím to jako dobrou věc. Nemám nic proti tomu, že se budou děti ve škole učit o náboženství, ale měly by se učit o všech náboženstvích a nechat je, aby si vybraly, jaké náboženství chtějí následovat.“

„Považuji katolickou církev silně zaměřenou proti ženám. Když vyrůstala moje matka a i já, tak antikoncepce byla zakázaná. Kdo dává církvi právo tohle říct a ještě přimět vládu, aby to prosadila jako zákon. Irsko se teď hodně zlepšilo, postupně se zbavuje těchto staromódních představ, které šíří nenávist vůči různým skupinám, například proti homosexuálům. Nebo myšlenka, když žena není vdaná a žije s partnerem, tak jsou to vlastně hříšníci. Irsko toho může hodně nabídnout. Měli jsme referendum ohledně manželství párů stejného pohlaví a Irsko jako první země ho prosadila do lidového práva. Na to jsme byli pyšní. Minulý rok proběhlo referendum ohledně interrupce a nyní následuje referendum ohledně rouhání a já budu rozhodně hlasovat pro to, aby se vyškrtlo z ústavy.“ (smích)

„Ušli jsme opravdu dlouho cestu za strašně krátké období a myslím si, že na to můžeme být opravdu hrdí. Odhodili jsme ty okovy, které na nás církev a britská vláda uvrhla a nacházíme naši identitu jako moderní stát. Myslím si, že se věci budou postupně zlepšovat, díky těmto změnám, a nakonec najdeme naši opravdovou identitu, jaká jsme země a jakou se můžeme stát. Právě teď se odehrává mnoho pozitivních věcí.“

Myslíte si, že křesťanství by mělo být součástí irské identity?

„Myslím si, že je to věc každého člověka, nemělo by to na vás být uvaleno. Měli jsem tu zákony, které byly založeny na představách církve. Církev by se neměla míchat dohromady s politickými a vládními rozhodnutími. Víra je pouze osobní záležitost, a tak by to mělo zůstat.“

Bylo náboženství jedním z hlavních důvodů pro konflikt mezi Irskem a Severním Irskem?

„Ano, to byl velký náboženský problém. Nevím, jestli jsou teď věci jednodušší, nebo jestli jsou lidé méně věřící, než byli předtím, nebo jestli je to stále velké téma na severu v Severním Irsku, protože tam se lidé identifikují dle toho, kdo je katolík a kdo protestant. Tady dole na jihu takovou identitu už nemáme. Tady to nebyl problém, všichni byli katolíci a všichni jsme na tom byli stejně, a tak jsme tak stáli a koukali, co se tam děje, jak jsou katolíci perzekuováni kvůli své víře, nemohou navštěvovat dobré školy. Političtí představitelé neměli tak vysoké zastoupení jako britští představitelé a tak.“

Sv. Patrik je poměrně důležitá osobnost irské historie a křesťanství a den sv. Patrika se velmi náležitě oslavuje. Myslíte si, že je to stále silně křesťanská záležitost?

„Myslím, že ne. Podle mého názoru na tom bylo Irsko mnohem lépe před křesťanstvím, beru to jako velký propad, vedli jsme si dobře s našimi pohanskými přesvědčeními. Myslím, že jsem proti náboženství zaujatá, byla jsem vychovaná v silně křesťanském prostředí. Takže jako patron je fajn. Mám ráda svátek sv. Patrika, je to taková oslava naší identity. Fakt je, že se to oslavuje po celém světě a v tom je to specifické. Žádný jiný svátek se neslaví v takovém rozsahu jako tento. Řeky se zbarvují do zelena, zeleně se osvítil Eiffelovu věž, pije se zelené pivo a pro takovou malou zemi je úžasné, že máme takový velký vliv po celém světě, nejspíše skrze silnou migraci a na to jsem hrdá. Nejsem hrdá na to, že tady lidé celý den popijí alkohol, ale jít se podívat na průvod je hezké.“

Tato myšlenka je poměrně kontroverzní. Zmínila jste, že křesťanství není něco, na co byste byla pyšná, ale svátek sv. Patrika Vás pyšnou činí.

„Pro mě [...] moje země a moje identita, na to jsem opravdu hrdá, ale to, jakým způsobem jsme v katolickém duchu byli vychováváni, tak to dobré nebylo. Nemohli jsme s tím nic dělat, nijak to zastavit a museli jsme se tomu podřídít, abychom byli dobří občané. Když jsem byla malá, musela jsem chodit na mši a nemyslím si, že moji rodiče byli silní věřící, ale stejně se pokaždé hezky oblíkli a šli a bralo se to jako, že jsme dobří a správní občané země. Nebyla to záležitost víry, bylo by mnohem upřímnější, kdybychom nešli, byla to prostě položka na seznamu ve stylu – jo, šli jsme v neděli na mši. Náboženství je prostě podstatnou součástí naší země a celé to, kdo jsme, je spojeno s náboženstvím, ale bylo to na nás vrženo. Teď mají lidé možnost volby, nemusí chodit v neděli na mši a nikdo si o nich nebude myslet, že jsou něco miň.“

Informátorka Noeleen, 48 let

Jak vnímáte církev a katolictví, jaká je současná podoba a jak to bylo v minulosti?

„Většinu mého dětství jsme chodili každou neděli do kostela a náboženství bylo velkou součástí našeho života, především zpovídá se ze hříchů. Moc církve byla obrovská. Osobně vidím jako pozitivní funkci církve v to, jak držela lidi pohromadě v komunitě, ale rozhodně lidi hodně utlačovala, oni nikdy neměli možnost se nějak bránit nebo proti ní bojovat. Když chtěl člověk pracovat jako kantor, tak musel mít pozitivní hodnocení od svého kněze a tak. Takže církev měla značnou kontrolu jak nad profesním, tak nad osobním životem. Také kontrovala rodinný život, protože ženy nemohly užívat antikoncepci, takže církev měla přehled, kolik mají děti a mít hodně dětí bylo velmi dobré. Církvi se též musely platit příspěvky a kněz četl jméno každé rodiny a

veřejně říkal, kolik peněz přispěli. Lidé žili ve velkém strachu, báli se, že přijdou do pekla. Pamatuji si, že jsem řekla sestře, která je o 18 let mladší než já, když jí bylo devět let, že nic jako peklo neexistuje. Chtěla jsem, aby si nemusela projít tím, čím já a žít v neustálém strachu a znevažovat, jak se má cítit ohledně sebe. [...]. Církev měla velmi dlouho vliv ve školství. Zasloužila se o skvělé věci a vzdělání lidí, ale zároveň tuto oblast dlouho kontrolovala, až do roku 1967, kdy se vzdělání stalo volně dostupné.“

Myslíte si, že je lepší, že církev už nemá takovou moc?

„Rozhodně ano, lidé teď mají mnohem větší individuální svobodu – svobodu slova, svobodu myšlení. Všechny tyto věci byly značně ovlivněné církví. Když jsem vyrůstala a i dříve, vliv církve byl hodně silný. Životy lidí byly definované církví. Já do kostela moc nechodím, spíše jen s rodinou. Ještě tedy jsem oficiálně součástí, protože jsem se neodhlásila. Myslím, že jde o to zacházení s ženami. Je tady spousta žen, které odevzdaly život církvi. Dříve to byla otázka cti, když muž nebo žena vstoupili do církve, takže matky si přály, aby jejich děti do církve vstoupily. Já osobně už nemám absolutně žádnou víru v náboženství a za druhé to ovlivňovalo můj způsob myšlení, kam jdu, co bych měla dělat, jaká bych měla být a to jsem prostě nemohla akceptovat. Jako výsledek, žádné z mých dětí nebylo pokřtěné. Je to docela velká věc, protože moji rodiče mají obavy, protože když nejste součástí církve, tak přijdete do pekla. Toto opravdu zdůrazňuje ten vliv církve. Jedna z povinností rodičů je vést dítě ke křesťanství, takže cítili i vinu, že neuspěli. Já jsem to tak neviděla, pro mě to bylo prostě rozhodnutí dospělého člověka. Také ten fakt, že děti opravdu nebyly pro církev důležité sami o sobě, církev je brala jako dospělé a až do nedávna bylo podstatné, že děti mohou být naočkováni na víru, ale nebyly viděny jako lidé. To můžeme vidět v případech týrání a zneužívání dětí, které vyplynuly na povrch. Rodiče totiž věřili, že všichni, kdo byli v církvi, byli hodní, a že přeci v církvi nemůže být žádné zlo. Ale ono to bylo trochu jinak. Pro mě je spíš důležitější být řádným občanem demokratické společnosti. Takový ten pocit miluj bližního svého jako sebe už je tak nějak zakořeněný v demokratické společnosti. Tudiž nepotřebujeme žádnou instituci, aby na toto měla monopol. Není správné, aby kněz mohl říct, ty jsi špatný člověk a ty dobrý a není to založené na ničem, co člověk udělal. To zní jako velké nadržování někomu v určité situaci a toho bych se opravdu obávala. Takže ve zkratce, ano teď jsme na lepším místě, když církev nemá takovou moc.“

„Pro mladé lidi je to takové světlejší období, nemusí se tolik ohlížet přes rameno a přemýšlet, že se Bůh dívá a jestli nepůjdou do pekla. Teď je to o tom, že dělají rozhodnutí, zodpovědná rozhodnutí, která jsou založená na pochopení spravedlnosti a ne na strachu, jaké by mohly být

následky, když neudělají správné rozhodnutí. Myslím, že naše děti můžeme vzdělávat v tomhle smyslu, skrze spravedlnost, a že je to dobrá věc. Ne je vzdělávat z pozice strachu.“

Myslíte, že lidé považují katolictví za méně podstatné než dříve?

„Lidé to vidí tak, že jsou katolíci a mají rádi ty rituály. Ale ve smyslu osobního života už tomu nepřikládají takovou váhu, teď už dělají vlastní rozhodnutí ohledně svého života. Například, jestli jejich partnerský život nefunguje, tak se nechají rozvést, pokud nechtějí velkou rodinu, tak ženy používají antikoncepci, pokud jsou lidé homosexuálové a tak .. tak dělají věci na základě svého rozhodnutí a ne podle nařízení církve, jako to dělali moji rodiče a prarodiče.“

Z jakého důvodu se podle Vás stala tato změna ve vnímání církve?

„Předpokládám, že to byla práce mnoha lidí po mnoha let. Přišlo to tedy od lidí. Bylo tady hodně podivných případů, které se staly. Případy žen v 80. letech. Byl zde případ ohledně jednoho páru, týkalo se to tedy antikoncepce, té ženě řekl doktor, že pokud bude mít další dítě, tak je značná pravděpodobnost, že zemře. Takže se s manželem rozhodli, že bude užívat antikoncepci, aby znovu neotěhotněla. Šla s tím k vrchnímu soudu a pak k nejvyššímu soudu a musela se obhajovat, proč chce začít používat antikoncepci. Zeptali se dokonce jejího manžela, jestli by neupřednostnil, aby nemuseli používat kondom - nešlo o nějakou komplikovanou antikoncepci, chtěli používat pouze kondomy - a on řekl, že raději dá přednost tomu, aby jeho žena byla naživu. Záleží, jestli tedy budeme brát na zřetel církev, anebo se také podíváme na tu lidskou stránku. Dříve to bylo na muži, aby učinil nějaké rozhodnutí ohledně své ženy a své rodiny, ne na ženě. Tohle byl docela mezní případ a poté jich bylo ještě několik, a tedy hodně pomalu a postupně se začala dít nějaká změna v církevní hierarchii, Postupně se dospělo k tomu, že církev už nejde s dobou a její myšlenky nekorespondují s tím, kam se Irsko vyvíjelo. Mám přátele, kteří jsou homosexuálové a vyrůstali v Irsku a měli velký strach říct lidem o své orientaci. Rodiče by se jich zřekli, bylo to tabu. Teď už je to jiné, můj syn má kamaráda a je mu třináct let a svým rodičům řekl, že je gay. Chlapci a dívky jsou teď mnohem víc otevřenější ohledně své orientace než dříve. Zde také můžeme vidět, že role církve slábne.“

„Další velká věc byla, když se Mary Robinson stala první prezidentkou. Ona docela tlačila na prosazení zákonů ohledně interrupce nebo antikoncepce, prostě těch základních lidských práv, které fungují v jiných zemích.“

Informátor Padraig, 49 let

Jak vnímáte církev a katolictví, jaká je současná podoba a jak to bylo v minulosti?

„Významnost církve v Irsku je opravdu značně na ústupu, v minulých deseti nebo dvaceti letech. Děje se to jednak kvůli skandálům církve, ale i proto, že mnoho lidí se sice identifikuje jako příslušníci římskokatolické církve, ale prakticky to tak nevidí. Měli jsme tu teď dvě referenda. Jedno ohledně manželství párů stejného pohlaví, které prošlo a nejnovější ohledně legalizace interrupce, které prošlo poměrně jednoduše, což by se před dvaceti lety nestalo. A ještě referendum o rouhání, to ale bylo nejmíň kontroverzní z těch všech. Vyšlo najevo hodně případů ohledně zneužívání dětí. V některých případech se s tím církev nějak popasovala, v jiných ne, a to značně oslabilo moc církve.“

Myslíte si, že je to tak lepší, když došlo k oslabení moci církve?

„Rozhodně je to lepší. Osobně si myslím, že organizace, která je řízená pouze jedním pohlavím, v tomto případě muži, nikdy nemůže být všezahrnující a tím způsobem, jak řídí samu sebe, tak ten úpadek musí rozhodně pokračovat.“

Vidíte nějaké rozdíly ohledně vnímání církve teď a když jste byl malý?

„Dříve byl plný kostel, spoustu lidí chodilo na mši. Já teď nechodím, nevím, jak moji přátelé. Je to velký rozdíl. Dříve se očekávalo, že půjdete a pravděpodobně by si lidé všimli, že tam nejste. Teď se to úplně otočilo [...] když jsem byl malý, tak jsme znali tak 80 % lidí, co do kostela pravidelně chodilo a teď je to tak 10 %.

Jak podle Vašeho názoru začal úpadek církve?

Církev udělala spoustu dobrého ve smyslu školství, zdravotnictví a zdravotní péči. Lidé už si nechtěli nechat diktovat od určité skupiny lidí. Velký úpadek nastal po zveřejnění několika případů obtěžování dětí. To způsobilo velké, nenapravitelné škody celé církvi. Lidé přestali mít důvěru k církvi a v její hodnoty. Kněží udělali mnoho dobrého ve vztahu ke komunitě, ale je těžké pokračovat, když jejich nadřízení jsou tak mimo a nezvládají reagovat na krizi. Tím se vracíme zpátky k těm organizacím řízeným pouze jedním pohlavím. Na určité věci by prostě ženy reagovaly lépe, takže když máte mix lidí, dostanete takový vyrovnaný pohled na věc. Vliv církve se snižuje i v těch referendech, samozřejmě, že církev byla proti nim. Snižuje se i její vliv ve školách. Stále tu jsou lokální a farní školy, které řídí kněží a odvádějí dobrou práci, bylo by nefér být k nim příliš kritický, ale já v tom nevidím budoucnost.

Je Irsko opravdu tak silně katolický stát?

Myslím, že to jsou spíše křesťanské hodnoty, desatero přikázání a tak. Lidé s těmi hodnotami souhlasí, nejde tady o nějaké horlivé katolictví. Já souhlasím s desaterem, ne, že bych v to nějak vyloženě věřil, ale je to takový dobrý morální kodex, jak se chovat. Je to ta interpretace Bible a pravidel, které ustanovili muži. Když se nad tím zamyslíte, tak mají většinou tendenci být značně proti ženám. Tak v padesátých, šedesátých a možná i sedmdesátých letech, když se dítě narodilo mimo manželství, matky byly poslány do takových domů, aby dítě porodily a pak ty děti byly matkám odebrány, byly dány k adopci a ty ženy musely žít v nějakých těch institucích jako Magdaléniny prádelny. Nebyla to pouze církev, která by byla špatná, někdo ty ženy do těch domovů musel poslat, a to byla většinou jejich vlastní rodina. Ale když se zamyslíte nad těmi zákony a přístupy, tak to byla vždycky žena, která byla znevýhodněna. Co se týká těch referend, kdyby tady nebyla společnost dominována muži, tak interrupce by se legalizovala už před mnoha lety. Kdyby ta pravidla postihovala muže natolik výslovně jako ženy, tak by se vše změnilo už dávno. Byla to většinou žena, která byla za vše zodpovědná. Pravidla jsou důležitá, ale ne, když jsou víceméně zaměřená proti ženám. Myslím, že je šílené, že ženy nemohou být církevními představiteli.

Informátor Séamus, 47 let

Jak vnímáte církev a katolictví, jaká je současná podoba a jak to bylo v minulosti?

„Když jsme byli pod britskou nadvládou, tak se Britové snažili potlačit katolicismu. Ta moc církve byla vyvolaná tím, že za dob britské nadvlády bylo katolictví silně utlačované. Pravidlem pak bývá, že čím více se ve vás někdo snaží něco potlačit, tím více se proti tomu snažíte bojovat. Byl to též způsob, jak se odlišit od Britů, protože ti byli protestanti. I přes vyhlášení trestních zákonů se mniši a kněží svého poslání nezřekli a dále potají vedli mše, oddávali, chodili za chudými apod. Riskovali tím svůj život, a tak se není čemu divit, že úloha kněží a křesťanství obecně se považovalo za velmi silné.“

„Problém vidím v tom, že když Irsko získalo svou nezávislost, tak vystavělo svou identitu na katolické víře, protože to byla jistota. Vliv církve byl patrný ve všech sférách života. Zasahoval například do práva, do zákonů, do rodinného života. Důvod, proč užívám slovo problém je, že církev diktovala lidem, jak se má žít. Žena měla být v domácnosti, rozvody nepřicházeli v úvahu, společnost se řídila tím, co chtěl muž. Když měly ženy dítě mimo manželství, což bylo

samozřejmě protizákonné, bylo na ně pohlíženo jako na podřadné. Ona a dítě byly umístěné do útulků, popřípadě jí bylo dítě vzato a dáno k adopci.“

„V jednu dobu byla církev důležitější než naše vláda, měla až moc pravomocí. Později vyšly najevo různé skandály. Například zneužívání dětí, Magdaléniny prádelny apod. Vystaly tedy diskuse o manželství homosexuálních párů, umělé ukončení těhotenství a rozvodech. Jako následek těchto událostí jsme se ze země, která měla možná a přebytek kněží, stali zemí s nedostatkem kněží. Je to hodně komplikovaný příběh. Církev je stále pro společnost velmi důležitá, ale zdaleka ne tolik, jako pár desítek let zpátky.“

Co se stalo, že církev ztratila svou moc?

„To je opravdu složitá otázka a pravděpodobně v tom hrálo roli mnoho faktorů. Jedním z nich je vstup do EU a zlepšení ekonomické situace. Tato situace se zlepšila především prostřednictvím přímých zahraničních investic. Vláda vytvořila příznivé prostředí pro zahraniční firmy, převážně americké, které si zde vytvořily pobočky a poskytly práci mnoha lidem. Tím pádem se země otevřela turismu. V televizi běžely zahraniční pořady, ve kterých se probíral sex, nebo antikoncepce. Lidé tak zjistili, že je běžné o těchto věcech mluvit, protože do té doby jim bylo předkládáno, že se tyto věci nerozebírají. Lidé tedy viděli, že jsou i nějaké jiné alternativy.“